

Nutnost zbavit peníze právního charakteru

Rudolf Steiner

Nemohu se samozřejmě věnovat všem jednotlivým oblastem; chci se na závěr dotknout jediné oblasti, oblasti, jejímž prostřednictvím se [...] ukáže, jak to, co jsem odvodil od pramyšlenky sociálního života, zasahuje do té nejděsnější skutečnosti. Co je v životě tou nejděsnější skutečností? Tou nejděsnější skutečností je, že musíme mít v kapse něco, co nazýváme penězi. Víte však také, co je s těmito penězi spojeno. Víte, jak peníze zasahují do veškerého života. Vezmeme-li v úvahu vývoj zdravého sociálního organismu: kterému článku bude příslušet správa peněz?

Správu peněz dosud na základě jistých vývojových sil, které jsou velmi staré, obstarával stát. Ve zdravém organismu je však zrovna tak pravdou, že peníze jsou zboží, jako je pravdou, že pracovní síla zboží není. A všechno nezdravé, co ze strany peněz zasahuje do sociálního organismu, spočívá v tom, že peníze jsou zbavovány charakteru zboží tím, že jsou dnes založeny spíše na okolkování nějaké známky politickým státem než na tom, na čem zatím (protože to teď v mezinárodním styku jinak nejde) založeny být musí: na své zboží hodnotě.

Národní ekonomové dnes vedou komický spor, spor, který na znalého člověka působí skutečně komicky. Ptají se, jestli jsou peníze zboží, pouze oblíbené zboží, za něž lze vždycky směňovat jiné zboží, zatímco by jinak, má-li někdo například tu smůlu, že vyrábí právě stoly a židle, musel obcházet se stoly a židlemi a čekat, jestli mu za ně někdo dá zeleninu; když své stoly a židle nejprve smění za peníze, může za zboží zvané peníze získat věci, které právě potřebuje. Zatímco jedni říkají: peníze jsou zboží, nebo přinejmenším představitel zboží, a musí tu za ně být, i když jsou to papírové peníze, příslušná protihodnota ve zboží, říkají druhí: peníze jsou veskrze jenom tím, co vzniká, když stát ze zákona okolkuje nějakou známku. A tihle národohospodářští učenci bádají, co je správně: Jsou peníze zboží, nebo jsou něco, co vzniká pouhým okolkováním? Je to pouhá poukázka na zboží?

Odpověď na tuto otázku je prostě taková, že peníze nejsou ani jedno ani druhé, nýbrž že jsou dnes obojím. Tím jedním jsou proto, že stát prostě okolkovává jisté známky; druhá věc je, že v mezinárodním styku nebo v jistém ohledu i v národním styku mohou peníze cirkulovat ve zbožíním oběhu jen jako zboží.

Zdravý sociální organismus peníze zbaví jakéhokoli právního charakteru; přidělí je oné správě a zákonodárství - na základě svého vlastního přirozeného procesu, také začlenění peněz, jejich ražbu, určení jejich hodnoty v rámci hospodářského koloběhu - témuž parlamentu, téže správě, která spravuje ostatní hospodářský organismus.

Teprve nastane-li něco takového, může být to, oč musí usilovat moderní proletariát, postaveno na zdravé základy. Podivný vztah, který existuje mezi mzdou za práci a zboží povahou práce, se rovněž zakládá na lži. Zatímco na jedné straně dělník věří, že v důsledku svého požadavku na vyšší mzdu, je-li tento požadavek uspokojen, dosáhne zdravějších životních poměrů, stoupá vždy na druhé straně cena zboží, dokud se hospodářský koloběh neemancipuje vůči právnímu koloběhu politického státu. Tyto věci bude možné postavit na zdravé základy teprve tehdy, nastane-li trojčlennost.

R. Steiner: Die soziale Frage. GA 328. Přednáška z Curychu, 8. března 1919, str. 161nn.